

HET INDISCH NIEUWS

2e Jaargang no. 16

20 April 1946

PRUS
35ct.

CURACAË

OOST-INDIË

SURINAME

Werp af dien last!

Buigen is onnederlandsch! Wel Nederlandsch is: frank en vrij te zijn... Vrij in de uitoefening van bedrijf en arbeid... Vrij in denken en doen... Vrij om zèlf te bepalen, hoe wij ons leven zullen inrichten! Op 17 Mei zal Nederland toonen, hoezèer het aan deze eeuwenoude vrijheden is verknocht!

Vrij Nederland stemt op
DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

INTERNATIONALE CORRESPONDENTIE-CLUB

Wat is en hoe werkt de I.C.C.?

De I.C.C. is een instelling, welke personen met elkaar in contact brengt, die weinig of geen relaties hebben. Zij, die om welke reden of welk doel dan ook, uitbreiding van hun relaties zoeken, kunnen lid worden. Vraagt gratis inlichtingen, welke geheel vrijblijvend in blanco couvert worden toegezonden door de

Den Haag: L. Houtstraat 18,
Amsterdam: Postbus 7024,
Postkantoor Courbetstraat

Bert G. van Haarlem

- ◆ OUD-RIJKS-ACCOUNTANT
- ◆ OUD-LEERAAR M.O.
- ◆ BELASTINGCONSULENT

WIJ HEBBEN ONZE CLIËNTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND

35 Surinamestraat 35, Den Haag
Telefoon 114253-114254

Tijdschriftenhandel

Velpechstraat 116 - Telefoon 336620

'S-GRAVENHAGE

Bezorgt U gaarne

HET INDISCH NIEUWS

Neemt tevens abonnementen aan op: «Vliegwereld» «Het Nieuwe Modeblad» en het maandblad «Moeder»

VEILINGZALEN „t CENTRUM”

Koninginnegracht 5, 's-Gravenhage, Tel 114436, b.g.g. 773964
A. F. M. DEN EXTER, Beëd. Makelaar

Veilingen en taxatiën op elk gebied

Dagelijks gelegenheid

tot inbrengen van goederen

Zoekt U een **Geschenk**
of een **Baby-artikel**

Gaat U eens kijken bij

CHEZ SUZON Kunsthandel
Appelstraat 8, 's-Gravenhage

Roelf Boekema

Prinsestraat 60, hoek Juffrouw Idastraat
's-Gravenhage

Postzegels voor verzamelaars!

J. H. G. Beumer

Prinsestraat 38b - Den Haag
Telefoon 110419
naast Corso-cinema

Inkoop

**Goud
Zilver
en Juweelen**

Ook Indische

HET INDISCH NIEUWS

N.V.
„HET INDISCHE NIEUWS”

Directeur: G. de Pree

Hoofredacteur:
L. F. Tijmstra

Bureau Red. en Admin.:
Vondelstraat 125
Tel. 391429 - Giro 85369
's-GRAVENHAGE

Abonnementsprijs:
p. kw. f 4.—, p. Nr. f 0.35

Geïllustreerd Weekblad uitsluitend gewijd aan de Overzeesche Gebiedsdeelen

Voor advertenties wende men zich uitsluitend tot het Bureau Bouwmeester en v. Leeuwen, Heerengracht 60, Amsterdam.

Inferna

In verschillende dagbladen heeft men de vorige week in een klein berichtje, — vooral: klein, immers het verslag van een vergadering van de Partij van den Arbeid is belangrijker en Indië is zoo ver weg! — kunnen lezen, dat een inlandsch meisje van 23 jaar in Bandoeng, dat als „rechter” fungeerde, talloze ontvoerde menschen ter dood had laten brengen. Generaal Spoor heeft van dit monsterachtige creatuur een foto getoond. Bovendien heeft de generaal te Batavia verklaard, dat 800 Europeanen, Indo-Europeanen, Chineezzen en inheemschen tusschen 15 Augustus van het vorige jaar en den dag na de ontruiming van Bandoeng zijn vermoord. Een even groot aantal wordt nog vermist. Tot zoover dit „kleine bericht”, waaraan, met een enkele gunstige uitzondering, geen blad méér aandacht heeft gewijd dan aan een gemengd berichtje van een of ander verkeersongeval. „De hel van Indië”, het Indische Inferno, moet voor het Nederlandsche publiek zooveel mogelijk verborgen blijven. Het zou onaangename reacties te weeg kunnen brengen en dit zou toch wel heel onprettig zijn voor die aardige jongelieden van de „Perhimpoean Indonesia” en voor mevrouw Sjahrir, over wie diezelfde kranten nog zeer onlangs een lang artikel hebben gepubliceerd, — waarvoor wél plaatsruimte beschikbaar was. Het Indische Inferno kon men wel met vijf regels af.....

Wij hebben bij een deel van het Nederlandsche volk, bij dat deel, dat zich laat voorlichten door bladen als „De Waarheid”, „Het Vrije Volk”, „Parool” en soortgelijke, niets kunnen waarnemen van een rilling van afgrijzen en verontwaardiging bij het vernemen van de massamoorden op duizenden land- en rijksgenooten, van een kreet van afschuw, van een massaal protest uit naam der humaniteit.

Hoe zit het in onzen democratischen staat met het gevoel van menselijkheid, van rechtvaardigheid, wat hapert er aan het democratische geweten van dit volksdeel? Wij weten het niet, wij stellen het

vast. Het is erger dan volksverblindings, het wijst op geestelijke vervlakkings, op psychische afstomping, gevolgen wellicht nog van zes jaren oorlog. Als dit zoo is, dan treft het verwijt aan de organen van voorlichting, dat zij ernstig te kort schieten in hun taak van leiding en verheffing, des te scherper.

Het is goed de dingen nuchter te zien. Nu reeds meer dan zeven maanden verlangen honderdduizenden menschen in Indië naar vrijheid en rechtszekerheid. Zij verlangen naar de bevrijding van elende, zooals wij er naar gehunkerd hebben. Hun lot is vreeselijk, maar zij hebben het leven nog. Er zijn echter vele duizenden die in koelen bloede zijn vermoord, na eerst ontvoerd te zijn en den martelweg van het Inferno te hebben afgelegd.

Honderden Europeanen, vele duizenden Indo-Europeanen, inheemschen en Chineezzen zijn afgeslacht. Dit is geschied onder de republiek, waarvan Soekarno president is en Sjahrir eerste minister; deze massamoorden zijn verricht door onderdanen van de republikeinsche regering, waartoe Soewandi en Soedarsono behooren, die thans op de Jachthoeve St. Hubertus op de Hooge Veluwe vertoeven, waar de echtgenoot van den minister-president hun gastvrouw is. Is dit niet een brutale slag in het gezicht van allen die lijden in het Indische Inferno, is dit niet een hoon voor allen die vielen onder moordenaarshand? Wij begrijpen onzen minister-president niet, — dien wij hoogachten om zijn arbeidskracht en zijn grenzenlooze toewijding —, wij begrijpen het Nederlandsche volksdeel niet, dat dit alles onbewogen aanziet en straks wellicht zijn stem weer zal uitbrengen op de mannen, die, hoe bekwaam zij in ander opzicht ook mogen zijn, getoond hebben niet te kunnen regeren.

Het bezoek van de „republikeinsche ministers” aan de Hooge Veluwe wordt gekenmerkt door een communistische activiteit, welke veel stof tot nadenken geeft. De opgeheven gebalde vuist als

groet en eeresalut, — bij de aankomst van het gezelschap op Schiphol, bij voorbeeld —, is dezelfde als die wij van de Russische communisten hebben gezien. Bovendien zijn het de communistische journalisten die vrijwel uitsluitend toegang tot de „ministers” hebben op het zwaar bewaakte jachtslot. In het communistische blad „De Waarheid” treft men herhaaldelijk verslagen aan van een onderhoud, hetzij met Soewandi of met een der andere heeren, die zonder mandaat hier zijn, want zoo slim is Soekarno wel geweest, dat hij een behoorlijken slag om den arm wil houden. Trouwens, er zijn berichten, dat Sjahrir momenteel weer naar Soekarno toe is om nadere instructies te halen.

Ondertusschen zuchten duizenden in kampen onder de ellendigste omstandigheden. Ondertusschen worden millioenen Inlanders, die hunkeren naar onzen terugkeer, den hongerdood tegemoet gedreven, ondertusschen duurt het Indische Inferno voort, worden dagelijks moorden bedreven in naam der republiek, personen ontvoerd, hebben roof en plunderingen op groote schaal plaats.

Maar de mannen, in wier naam mede dit alles geschiedt, worden op de Hooge Veluwe onthaald en de echtgenoot van onzen minister-president zorgt ervoor, dat het hun aan niets ontbreekt. Ach, als de luitenant gouverneur-generaal of zijn echtgenoot, al was het maar een heel klein deeltje van deze liefderijke zorgen, die op de Hooge Veluwe worden betoond, geschonken had aan de rampzalige slachtoffers in het Indische Inferno, dan zou men dit reeds als een weldaad hebben gevoeld.....

Waar zijn we aan toe gekomen met onze „gezonde, democratische ontwikkeling”? Met sneltreinvaart gaan we den weg van het communisme op. Van Mook glimlacht, de regering dineert met Lord Inverchapel, maar tienduizenden onzer vrouwen zitten nog achter prikkeldraad en andere tienduizenden in Midden- en Oost-Javakampen zijn aan de wanhoop ten prooi.

Bandoeng

na de

Japansche capitulatie

Het voorspel van den
huidigen toestand

(Van een bijzonderen medewerker.)

Onder enorme spanningen leven in de week, tusschen 9 en 15 Aug. 1945, de kleine groepjes radio-luisteraars, de kamp-leidingen en de enkele ingewijden. Contact tusschen de diverse kampleidingen heeft vrijwel altijd bestaan. Er zijn zelfs perioden geweest, dat de kampen door geheime telefoonleidingen verbonden waren. Alle plannen voor bijzondere gevallen waren gereed. Waarom hebben de krijsgesvangenen en geïnterneerden dan niet in de dagen na 15 Augustus de bewaking van hun eigen kampen op zich genomen en onmiddellijk maatregelen ter verbetering van voeding en legering geëischt? Hiervoor waren drie redenen:

1e. De indruk, dien de Japansche keizer vestigde, dat hij zijn generaals buiten Japan niet onder contrôle had.

2e. De meesterlijke manoeuvres, waarmede maarschalk Taranchi, — de Japansche bevelhebber van Z.O. Azië —, zich aan contact met admiraal Mountbatten onttrok.

3e. De uitzendingen van de Nederlandsch-Indische regeering in Australië, waarin ons gelast werd in de kampen te blijven, niets te ondernemen en op onze hoede te zijn.

Van demoralisatie bij de Japanners is nauwelijks of geen sprake. Uiterlijk verandert er niets. De houtcorveeën gaan nog steeds uit onder Japansche bewaking, de appels worden, alsof er niets gebeurt is, door Japansche soldaten ingenomen. In de voeding komt eenige verbetering, hetgeen hard noodig is.

Op 22 Augustus maken alle plaatselijke zenders en kranten een proclamatie van den Japanschen G.G. bekend, gericht tot het Indonesische volk. „Een nieuwe situatie is ingetreden, tengevolge van de overeenkomst, met de Geallieerden gesloten.”

Op 23 Augustus wordt de capitulatie van Japan in de kampen officieel bekend gemaakt. Denzelfden avond vertrekken de Australische en Engelsche krijsgesvangenen per trein naar Batavia. Drie en een half jaar lang hebben we met hen samengeleefd. De verstandhouding is, de ellendige omstandigheden in aanmerking genomen, altijd zeer goed geweest. Zingend marcheeren zij de poort uit. Een onvergetelijk moment.

Wat zich buiten de kampen, in deze ééne week van geheimhouding (15—22 Augustus) afspeelt, is van oneindig veel meer belang.

Soekarno en Hatta keeren terug uit Saigon, na een bezoek aan maarschalk Taranchi. Uit alle deelen van den Archipel brengen de Japanners de door hen aangewezen vertegenwoordigers voor de Commissie ter voorbereiding van de Onafhankelijkheid van Indonesië, naar Batavia. De „republiek” wordt uitgeroepen.

Dr. Van Mook met de Indische delegatie.
Van links naar rechts: Soewandi, Mr. G. K. Pringgogidgo en Dr. Soedarsono.

Het Comité Nasional wordt opgericht en tenslotte de B.K.R. (Badan Keamanan Ra'jat. Badan = Lichaam, Keamanan = Orde en Rust, Ra'jat = Volk).

Op 26 en 27 Augustus marcheeren groote groepen corveeërs uit het militaire kamp naar het Tjihapit-kamp (ex-vrouwenkamp), om het eenigszins woonbaar te maken. Wegens de onbekendheid met dit gebeuren staan er niet veel vrouwen langs den weg. Voor het eerst marcheeren er weer Nederlandsche militairen door de straten van Bandoeng. Nieuwsgierig stroomt de bevolking samen, verlegen eerst. Maar spoedig slaat de hoera-stemming van de ex-krijsgesvangenen op hen over. Aan weerszijden wordt gejuicht en gewuifd, behalve door een deel der mannelijke jeugd, dat een onverschillige houding aanneemt.

Op 28 Augustus wordt het heele militaire kamp naar het Tjihapit-kamp verplaatst. Duizenden vrouwen en kinderen staan langs de wegen met bloemen en voedselpakjes. Na 3½ jaar zien velen elkaar weer voor het eerst. Voor zeer velen echter is deze tocht een bezoeking. Voor hen is geen wederzien meer weggelegd. In blijde spanning zien we dames langs den weg staan, van wie wij weten, dat de echtgenooten verdronken zijn of omgekomen buiten Java.

Bescheiden houdt de Soendaneesche bevolking zich op den achtergrond. Van verre slaan zij het tooneel gade. Wat er in hen omgaat, is niet moeilijk te raden. Ook zij hebben zonen, echtgenooten en verwanten, die bij tienduizenden geronseld zijn voor het Japansche leger en de verschrikkelijke werkkampen over heel Z.O. Azië. Zal ook voor hen een dag als deze aanbreken?

In den avond van 26 Augustus komen plotseling de eerste kleine groepen vrouwen en kinderen uit de kampen van Midden-Java op het station Bandoeng aan. Dit waren vrouwen, die op één van de volgende, door de Japansche leiding gestelde vragen, bevestigend gantwoord hadden.

Welke vrouwen zijn Indo-Europeaan?
Wie zijn met Indo-Europeanen getrouwd?

Wie voelt zich Indo-Europeaan?
De Japanners veronderstelden, dat deze groepen nog een tehuis buiten hadden of zouden vinden.

Met f 10 uit de kampkas en 10 liter rijst aanvaardden zij de reis naar hun respectievelijke woonsteden.

Dienzelfden avond nog richten een Nederlandsche en een Zweedsche dokter, die buiten de kampen gebleven zijn, een hulporganisatie op. Een wachtkamer op het station wordt gereserveerd, met auto's worden de vrouwen en kinderen thuisgebracht of bij andere dames ondergebracht, adreslijsten worden opgemaakt, plaatsruimte wordt opgenomen, kleding en geldelijke onderstand geregeld, matrassen aangeschaft, een regeling met de gaarkeuken gemaakt en tenslotte de medische verzorging geregeld. Dag en nacht werken de vrouwen, die altijd vrij bleven, om hen, die ziek en ondervoed zijn, soms in lopen gehuld, te helpen.

Met behulp van hen, die inmiddels uit de kampen vrijkomen, en fit genoeg zijn om te werken, groeit de hulporganisatie uit tot het Bandoengsche Roode Kruis. Als eindelijk, half September, de Rapwiploegen te Bandoeng verschijnen, zien ze in stomme verbazing een perfect draaiende Roode Kruis-organisatie met eenige duizenden medewerkers.

De eerste twee weken vinden de vrouwen transporten zonder incidenten plaats. Dan grijpen de pemoeda's (jeugd) in. Verkoopers van eetwaren worden van de tusschenstations geweerd, goederen uit de bagagewagens gestolen. Later worden de vrouwen en kinderen met stenen bekogeld en vinden ontvoeringen uit de treinen plaats. Voor eind September worden de transporten gestaakt.

Op 31 Augustus houdt Soekarno een rede. Hij ordonneert, dat van 1 September af de rood-witte vlag van alle gebouwen moet waaien en dat de Indonesiërs elkaar moeten begroeten door het opheffen van den rechterarm en het roepen van „merdeka” (vrijheid).

Begin September krijgen de mannen in de kampen eindelijk eenige bewegingsvrijheid. Onwennig bewegen ze zich door de stad, het rood-wit-blauw op den borst. De heele stad is één rood-witte vlaggenzee; om hen heen wordt hier en daar de nieuwe „medeka"-groet gebracht. Van wrijving is echter geen sprake. Afgezien van de afzijdige houding van een deel der jonge mannen en een vaag voelbare onrust, zijn de verhoudingen volkomen normaal.

De Japanners op de kantoren en departementen beginnen zich terug te trekken. In afscheids-speeches kondigen ze aan binnen 6 à 10 jaren terug te zijn. Hun posten worden door Indonesiërs ingenomen. Vrachtauto's beladen met meubels, frigidaires en ander huisraad verlaten Bandoeng in de richting Garoet. Hier richten de Japanners groote concentratiekampen voor zichzelf en hun gezinnen in. In Bandoeng blijft een zeer kleine bezetting achter, niet meer dan een paar honderd gewapenden.

Op 6 September eischt admiraal Mountbatten de ontbinding van de „republiek". In groote spanning wacht iedereen op het resultaat van deze order.

Den volgenden dag moeten, op last van den Japanschen G.G., alle rood-witte vlaggen verwijderd worden. Hier wordt slechts gedeeltelijk gevolg aan gegeven, maar van een Japansch optreden is niets te bespeuren.

Eenige dagen later begint de jeugd zich te roeren. Het begint met kleine incidenten over het dragen van rood-wit-blauw. Met stokken gewapend, patrouilleert de jeugd 's nachts door de straten en houdt Europeanen aan. Er komen moeilijkheden op het station.

Voor velen van ons gaan dan de oogen open ten aanzien van de Japanners. De late bezetting van Singapore heeft ook hen geleerd, dat de Geallieerden nog lang op zich zullen laten wachten. In dien tijd kan de haat tegen alles wat Westersch is, tot ongekende hoogte opslaan. En hier hebben de Japanners 3½ jaar lang aan gewerkt, dagelijks en met systeem. Het is duidelijk, dat wij van hen niets meer mogen verwachten. Orde en rust is voor Indië een onwezenlijk begrip geworden. De Japanners willen niet, de „republiek" kan niet. Alleen een snelle Geallieerde bezetting kan ons nog van den chaos redden. Deze gedachten worden niet alleen door ons uitgesproken. Ook de ons goedgezinde Indonesiërs, met wie wij geregeld gesprekken voeren, waarschuwen ons voor het komende bloedbad, zooals voorspeld staat in de „Djojobojo" (Oude Javaansche voorspellingen). Reikhalzend zien Nederlanders, Chineezers en vele Indonesiërs naar de bezetting uit.

Op 15 September komt de „Cumberland" in Priok aan met admiraal Patterson en Edeleer van der Plas, maar zonder bezettingstroepen. Op denzelfden dag verschijnen voor het eerst de dagbladen „Merdeka" te Batavia en de „Soeara Merdeka" te Bandoeng. (Soeara = stem, Merdeka = vrijheid). Tegelijkertijd komen eenige Indonesische zenders in de lucht. De „Hetze" tegen de Nederlanders neemt een aanvang. Tevens begint de B.K.R. te Bandoeng zich in het openbaar te vertoonen. In de B.K.R. hebben zich verzameld ex-Heiho's (Indonesische hulpsoldaten van het Japansche leger), Soekarilla's („Homeguard" van Java), Kempei- en P.I.D.-knechten en de slechtste elementen van de Indonesische sa-

menleving. Daarnaast opereert de, door de Japanners opgerichte, militaire politie. In patrouilles van 20 man op één vrachtauto, met karabijn, klewang en stalen helm, rijden ze door de stad, „merdeka" brullend tegen de pemoeda's. Dit heeft op de jeugd een fatalen invloed. Zij weten zich gesteund door de B.K.R. en de militaire politie. De B.K.R. beschikt nog over weinig wapens, maar het aantal leden neemt snel toe. De militaire politie heeft een overvloed aan karabijnen.

Op 18 September, ruim één maand na de Japansche capitulatie, komen de eerste relletjes op Java, n.l. te Batavia. 's Avonds wordt het Tjideng-vrouwenkamp aangevallen.

Voor heel Java is dit het sein om op te staan en zich wapens te verschaffen. Dat kan alleen door ze van de Japanners af te nemen. Eerst de Japanners en dan de Nederlanders. Deze tactiek wordt over heel Java toegepast. Vrijwel zonder tegenstand te bieden, geven de Japanners hun wapens over. Slechts enkele groepen blijven trouw aan de geallieerde orders.

Zoover is het in de Bandoengsche hoogvlakte nog niet. De Soendanees is weinig aggressief. Zingend door de straten loopen, met stokken en een enkel zwaard bewapend, ligt hem wel. Maar voor een aanval op het Japansche garnizoen deinst hij terug. De leiders zijn echter Sumatranen en Javanen en het is maar een kwestie van tijd om de massa mee te krijgen. Daarom wordt eerst een minder gevaarlijk karwei opgeknapt.

Op 25 September dringen de B.K.R. en de jeugd alle nog bestaande Japansche kantoren en gemeentelijke instellingen binnen, nemen de Samoerai-zwaarden en de kasgelden in beslag en sturen de Japanners naar huis. Het lukt! Het Japansche leger blijft rustig in de kazernes.

Hoewel er openlijk geen verraad gepleegd wordt door de Japanners, moeten er toch groote hoeveelheden wapens in handen der pemoeda's gevallen zijn. Het aantal wapens in Bandoeng neemt on-

rustbarend toe. De stokken worden vervangen door geweren, karabijnen, mitrailleurs, pistolen en zwaarden. Japansche auto's worden aangehouden en afgenomen, fouilleeringen van Nederlanders en huiszoekingen in Europeesche woningen zijn aan de orde van den dag. Van de weinige auto's, die de Nederlanders van de Japanners „gekregen" hebben, worden er ook enkele ingerekend. Het lijkt erop, dat de Europeesche gemeenschap van Bandoeng hetzelfde lot zal ondergaan als overal elders op Java.

Even komt er een lichtpuntje. Generaal Christison landt op 29 September te Batavia. Maar tegelijkertijd komt de bekendmaking, dat alleen Batavia en Soerabaja op Java bezet zullen worden en dat de Japansche troepen verantwoordelijk zullen blijven voor orde en rust in de gebieden achter de landingsplaatsen.

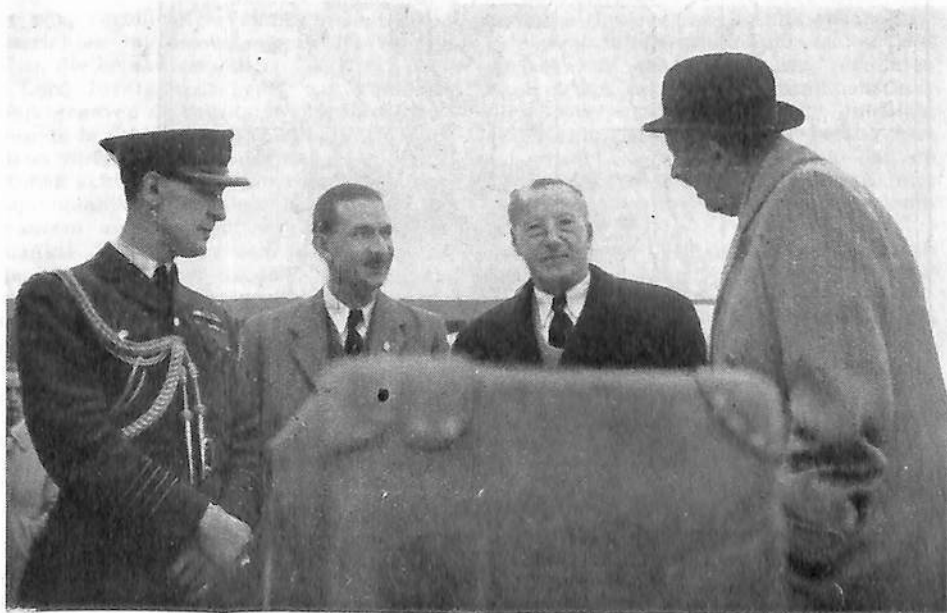
De spanning stijgt dagelijks. Steeds driester wordt het optreden, zonder dat er een enkele maal ingegrepen wordt.

Op 8 October, als het kookpunt bijna bereikt is, vaardigt generaal Christison strenge orders uit. Nogmaals wordt de Japansche commandant op zijn taak gewezen: handhaven van orde en rust. Zoo noodig moet van de wapens gebruik gemaakt worden.

In angstige spanning wacht Bandoeng af. Zou deze order eenige uitwerking hebben op de passiviteit van het garnizoen? Op 10 October barst de bom. De B.K.R. en de militaire politie, gesteund door de jeugd, vallen het Japansche garnizoen aan. Bovendien begaan zij de fout, eenige ongewapende Japansche „economien" te vermoorden. Het ongelooflijke gebeurt; het Japansche leger treedt op. Totaal verbluft door dezen onverwachten tegenstand, wijken de aanvallers. Snel bloedt de actie dood en na 2 dagen zijn orde en rust in Bandoeng teruggekeerd.

Ongemoeid kunnen de Nederlanders zich weer op straat vertoonen. Er wordt niet meer gescholden op de Japanners; hier en daar hoort men zelfs een woord van waardeering. Dat het zoover met ons moest komen!

B.

Aankomst van Sir Archibald Clark Kerr op Schiphol.
Van links naar rechts: captain Lucas, luchtvaartattaché van het Britsche Gezantschap, Mr. Gountlet, perschef van het Britsche Gezantschap, Sir Archibald en de Britsche Gezant Sir Neville Bland.

Suriname

Verleden en toekomst Een vijf-jarenplan

Het is bijna een halve eeuw geleden, dat Frederik van Eeden zijn thans weinig bekende leuze liet weerklinken: „Breng wetenschap in Suriname en de kolonie is gered” en dat hij in Juli 1899 schreef: „Als onze geliefde Koningin slechts het sein wou geven, dat in Suriname een centrum van wetenschappelijke ontwikkeling worde gevestigd, dan is de toekomst van Nederlandsch-West-Indië verzekerd”.

De noodkreet van Van Eeden schudde het Nederlandsche Volk 50 jaar geleden wakker. Van Eeden was directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem en de organisator van de West-Indische tentoonstelling in 1899. Wetenschappelijk onderzoek noemde deze strijder het a b c van den vooruitgang. De belangstelling welke hij opwekte, leidde tot een reeks van wetenschappelijke onderzoekings-tochten in de binnenlanden, welke elkaar van 1900 tot 1926 hebben opgevolgd. Dit waren de Nickerie-, Corantyn-, Saramacca-, Gonini-, Tapanahony-, Toemak Hoemak-, Suriname- en Corantyn-expedities, welke besloten werden door den tocht van 1926 naar het Wilhelmina-gebergte. En tenslotte had de expeditie plaats, welke leidde tot regeling van de grens tusschen Nederlandsch- en Britsch-Guyana en Brazilië, waarbij op 20 Februari 1936 een bak en op het drielandpunt werd opgericht. Van Eedens naam werd geschonken aan het fonds voor wetenschappelijk onderzoek, waaraan hij zelf een belangrijke schenking gaf.

Sinds 1900 hebben mannen van groote reputatie het bewind over Suriname ge-

voerd. Daar was mr. Tonckens, de scherpzinnige jurist, ingenieur Lely, de aanlegger van den spoorweg naar het binnenland, Idenburg, de staatsman die de bacoencultuur in het leven riep, Fock, de staatsman en bestuurder. Beide laatstgenoemden zouden zelfs den Buitenzorgschen troon bestijgen. Dan volgt Van Asbeck, de schout-bij-nacht, Staal, de man met vele bestuurs-gaven, die een groote uitbreiding aan de rijstcultuur wist te geven, Van Heemstra, de magistraat en organisator en man met vooruitzienden blik, Rutgers, de landbouwspecialiteit, Kielstra de hoogleeraar, zoodat men wel zeggen kan, dat niets ongeproefd gelaten is om partij te trekken van velerlei kennis en ervaring in het bestuur van het Gewest.

Nederland is niet achtergebleven om Suriname de helpende hand te bieden uit verval en in de uitvoering van voor de toekomst belangrijke maatregelen. Mag men dan thans nog spreken van „verwaarloosd erfdeel”, zooals in 1899 Van Eeden droevig moest constateeren?

Na de afschaffing der slavernij in 1863 — door een tienjarig staats-toezicht gevolgd — waartoe een vorig geslacht te laat was overgegaan, werden onder Koning Willem III van 33-duizend inwoners de slavenketenen verbroken en brak door deze staatkundige omwenteling in de maatschappelijke toestanden een tijdperk van groot verval aan.

Ten koste van groote geldelijke offers moesten arbeidskrachten, welke in Suriname schaarsch waren, van andere deelen der wereld worden aangevoerd, en

het Moederland aarzde niet die in 1872 uit Britsch-Indië en in 1890 uit Nederlandsch-Indië te verkrijgen, waardoor een groote bevolkingsuitbreiding tot stand kwam met Britsch-Indiërs en Javanen, welke met de geleidelijk meer tot den arbeid opgevoede bevolking veel hebben bijgedragen tot uitbreiding van den landbouw. De bevolking werd door deze immigratie samengesteld uit groepen van onderscheiden rassen. Door rasvermenging, ook met reeds vroeger aangekomen Chinezen, ontstond er een bevolking „levende als een eenheid onder onze vlag: de Nederlandsche driekleur, onder het gezag van één soeverein: Hare Majesteit onze Koningin, onder één wet voor allen, want er is eenheid van rechten en plichten voor alle groepen. Zoo wil het onze vorstin, zoo wil het onze wet”. (1)

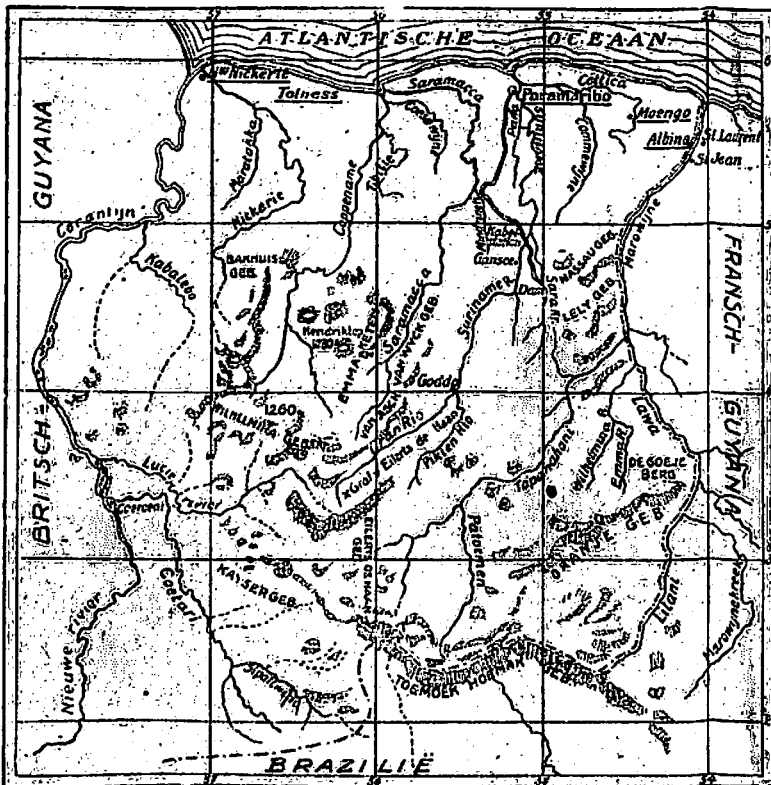
Ten gevolge van de door gouverneur Van Lansberge ingevoerde staatsregeling van 1866 kwam zelfs een bestuur tot stand met het in het leven roepen van de Koloniale Staten, eerst door de inwoners gekozen, doch helaas door de wijziging van 1938 achteruitgezet, omdat toen niet alle statenleden meer gekozen mochten worden, doch slechts tien van de vijftien, een stelsel dat reeds in 1901 verlaten was!

Groote sommen zijn er in den loop der jaren uitgetrokken (de subsidies van 1845 tot 1940, een verloren som van 105 millioen gulden laten wij buiten beschouwing) tot verheffing van het gewest, of voor tot stand koming van groote werken. Het immigratiefonds was een vorstelijke gift in 1878 aan Suriname. Dan waren er de leeningen van 9 ton, bestemd om door het uitloven van premien den aanvoer van vrije arbeiders aan te moedigen, welke later aangevuld werd tot 3 millioen (voor het immigratiefonds). Voor de productieve werken werd 3 millioen geleend, verhoogd tot 4½ millioen, waaruit tevens het immigratiefonds moest geholpen worden. Voor spoorwegaanleg werd 8 millioen en later voor de exploratie buiten het Lawagebied nog een millioen. De bacoencultuur verslond 3 millioen uit de productieve werken, doch faalde evenals de heveacultuur, waarmede 2½ millioen gemoeid was. Toch hebben tenslotte die millioenen Suriname er niet bovenop geholpen, totdat eindelijk de bauxietwinning — vooral tijdens den wereldoorlog — Suriname enkele jaren geleden tot welvaart bracht, en het gewest zich van 1942 tot 1946 niet alleen zonder geldelijke ondersteuning van het Moederland heeft kunnen bedruipen, doch met een groote som van 5 millioen Nederland heeft kunnen steunen in den oorlog en 2 millioen heeft kunnen reserveeren.

Dit is thans voorbij en het naar onafhankelijkheid smachtende Suriname ziet de toekomst somber in wanneer het Moederland geldelijk moet bijspringen en die onafhankelijkheid illusoir maakt.

Waarom al die leeningen hebben gefaald zullen we onbesproken laten. Na-kaarten helpt niet. Was het gebrek aan continuïteit, gemis aan durf en ondernemingsgeest, of onvoldoende wetenschappelijke arbeid bij tegenslagen in ziekte van de cultuur?

Maar hoe zal het nu verder gaan in de jaren, welke in het verschiet liggen? Gouverneur Kielstra stelde vóór het beëindigen van den oorlog een commissie in, die tot opdracht kreeg de geldelijke

Kaart van Suriname 1946.

Kaart van Suriname door Van Eeden, 1899.

en economische problemen, welke zich na den oorlog in Suriname zouden voordoen, in studie te nemen en maatregelen

aan te geven, welke terzake zouden kunnen worden getroffen. In het rapport worden besproken de cultuur van koffie, suiker, olie en vetten, cocosolie, pinda en soja, rijst, bacove, cassave, tabak, citrus en vezel; de veestapel, visscherij, mijnbouw en boschproducten, industrie, grondpolitiek benevens de bevolkingsaanwas behandeld. En de slotsom is, dat de geheele kosten van de door de commissie geopperde plannen voor de eerste vijf jaren ongeveer 15 miljoen gulden of 3 miljoen gulden per jaar zullen bedragen.

Voor verbeterde gezinszorg zal 150.000 tot 200.000 gulden noodig zijn, verder 2 miljoen gulden voor den bouw van een nieuw ziekenhuis. Ter bestudeering van het immigratievraagstuk zullen fondsen moeten worden gesticht in totaal tot een bedrag van 50.000 gulden.

De voortzetting der irrigatiewerken zal 3 tot 5 miljoen gulden kosten; bovendien zal 100.000 gulden per jaar noodig zijn voor proefnemingen en voorlichting op landbouwterrein. De gouvernementsboerderij zal 500.000 gulden kosten en 50.000 gulden zal noodig zijn voor ruilverkaveling.

Voor mijnbouwkundige onderzoekingen, karteeringen en het instellen van een binnenlandschen vliegdiens is een bedrag van 5 maal 100.000 gulden voorlopig voldoende. De industrie zou kunnen worden gesteund met een crediet van 1 miljoen gulden. De kosten voor de oprichting van een arbeidsbeurs en van een arbeidsinspectie, alsmede voor ver-

betering van de sociale zorg worden op 100.000 gulden per jaar getaxeerd.

Met de verbetering van het onderwijs zal een bedrag van 300.000 gulden gemeoid zijn, met de uitbreiding van het wegennet een bedrag van 500.000 gulden en met de vernieuwing van de landgebouwen een bedrag van 2 ton. De verbetering in de woningtoestanden op het platteland zal kunnen worden bekostigd uit het bedrag van 1 miljoen gulden, uit te trekken ten behoeve van de industrie.

Of dit vijfjarenplan in het moederland instemming zal vinden? Laten we niet verhalen, dat ons volk zich voor het zoo nauw met het moederland verbonden gebiedsdeel opofferingen zal hebben te getroosten. En bovendien het moet er bovenop komen. Het is onze eer te na. Bijna 280 jaren waait de Nederlandsche driekleur boven het gewest, dat in de 17de eeuw zooveel heeft bijgedragen voor Nederland's welvaart en in het bijzonder voor die van Amsterdam.

Curaçao en Aruba kwamen, na vele jaren subsidie van het moederland, tot welvaart, niet door rijkdom van den bodem, maar ten gevolge van den ondernemingsgeest van een particuliere onderneming. Suriname zal door rijkdom van eigen bodem, landbouw, boschbouw en mijnbouw tot welvaart moeten komen. Tot zegen van land en volk en tot eer van het moederland. F. O. D.

(1) Woorden van gouverneur G. J. Staal op 13 Mei 1917.

Persconferentie

met

Lord Inverchapel

Op den ochtend na zijn aankomst in Nederland hebben wij in het gebouw van de Britsche Ambassade te den Haag de gelegenheid gehad Lord Inverchapel, tot voor kort bekend als Sir Archibald Clark Kerr, te ontmoeten.

Een uitgebreide schare journalisten had zich in een kring om hem heen gezet, toen de gebruiende diplomaat zonder veel omwegen vroeg, of we met de vragen maar op de proppen wilden komen. Al spoedig ontwikkelde zich dan ook een levendig vraag- en antwoordspel en wie als volslagen leek t.a.v. dit „Indonesisch probleem” hierbij tegenwoordig zou zijn geweest, had ongetwijfeld den indruk moeten krijgen, dat deze zoo uiterst welwillende Engelschman op Java niets anders heeft gedaan dan een liberaal gastheer te zijn voor de antagonist in dit „koloniale” drama. „Ik deed er eigenlijk niets, behalve mijn woning en mijn whisky beschikbaar stellen’.

Eén van de aanwezigen waagde de veronderstelling te opperen, dat lord Inverchapel's taak wellicht die van een politieagent was geweest en..... misschien ook om andere geïnterneerden van Java af te houden, bv. Amerikanen en Russen?

„Ik protesteer tegen het woord politieagent; ik had meer van een kinderjuffrouw, zei de Lord. (Prettig voor Van

Mook c.s., die dus de kindertjes zijn! — Red.). Wat de Amerikanen betreft: die er zijn, verblijven er alleen om werk te verrichten bij het transport. De eenige Rus, die er zat, was ik!”

Lord Inverchapel heeft wel duidelijk blijk gegeven de befaamde Engelsche humor te bezitten, waarvan generaal Christison vorig jaar de Nederlanders zoo verstoken achtte. Uit zijn woorden bleek, dat hij eigenlijk niet goed kan begrijpen, waarom men zich nu wel zulke zorgen maakte. Van honger was, naar hij meende, niets te merken op Java: „Sommigen zeggen, dat er waarschijnlijk hongersnood zal komen, doch over zoo iets zijn altijd twee meeningen mogelijk”; het woord „extremisten” hoorde hij niet graag, doch hij wilde toegeven, dat zij „rather a nuisance” waren; den samenwerking tusschen Britten en Nederlanders was voortreffelijk en Sjahrir was, naar hij meende, een „redelijk” man, voor wien hij genegenheid had opgevat.

„Communistische invloed op Java is gering. De voornaamste leider is Tan Malaka, half Chinees half Maleier, naar ik meen, en afkomstig uit een of andere Kaukasische communistische school. Hij is een Trotskist en geen Stalinist. Door zijn eigen menschen is hij achter slot en grendel gezet en ik hoop, dat hij daar nog lang zal blijven”.

Op slechts een zéér enkele vraag weigerde onze gastheer het antwoord, doch ondanks zijn overrompelende openhartigheid weet de bijzondere ambassadeur, dat woorden de dekmantels der gedachten kunnen zijn, mits men ze intelligent hanteert. Het was tevorens reeds duidelijk, dat verklaringen van eenig belang niet te verwachten waren: vooruitlopen op de dingen, die komen zouden, ware niet „fair” geweest tegenover de Nederlandsche regeering.

— Bent U optimistisch gestemd ten aanzien van een eventueele overeenkomst?

„Ik weet het niet, daar ik de reacties van de Nederlanders niet ken. Ik ken Nederland niet. Bent U een verstandig volk?”

— Even verstandig als de meeste andere.

„Dan legt ge Uzelf geen hooge maatstaf aan!”

Indien Sir Neville Bland na eenigen tijd de aanwezigen niet had aangespoord van de aanwezige verfrisschingen gebruik te maken, dan zou men de kout nog lang hebben voortgezet. S.

(De velen, die uit Indië zijn gekomen, — zij mogen dan al niet de diplomatieke gaven van Lord Inverchapel hebben, schilderen de toestanden anders af. Wij houden het maar liever op de verklaringen van deze ooggetuigen. — Red.).

Java

Hollanders op ★ Nieuw-Zeeland

Dunedin, 13 Maart 1946.

Onze overtocht op de „Tasman” van Brisbane naar Auckland was eenigszins onstuimig, veel menschen waren zeeziek, en daarom zagen we allen dubbel verlangend uit naar onze eerste haven in het land van belofte, Auckland, waar een gedeelte van de evacués zou debarkeeren. In den namiddag van 12 Februari kwamen we voor den wal, waar direct de vice-consul Van Eck aan boord kwam om ons een eerste welkom toe te roepen en eenige regelingen bekend te maken. Den volgenden ochtend hadden we onze eerste officieele ontvangst: in een loods op de kade werd ons een morning-tea aangeboden door de burgerij van Auckland. Dames van het Roode Kruis en vrijwilligsters hielpen om ververschingen en cigarettens rond te brengen en de kinderen werden meegenomen naar lange tafels, waar ze gespeeld mochten uitzoeken. De verrukte uitdrukking op al die kindergezichten! Zooveel moois hadden ze nog nooit gezien! Voor de jongeren was het waarschijnlijk het eerste echte gespeeld, dat ze ooit kregen.

De burgemeester van Auckland sprak een kort, maar buitengewoon hartelijk welkomstwoord, waarbij hij zelfs in het Hollandsch eindigde met een „Veel geluk in Nieuw Zeeland”. Iedereen was onder den indruk van zoo'n spontane hartelijkheid en ik geloof niet, dat ik de eenige was, die af en toe een brok in de keel moest wegslikken. Na de tea stonden er rijen luxe-auto's klaar, bereidwillig voor dit doel afgestaan door de Aucklandse burgerij en gereden door dames al dan niet in uniform, om ons naar het Oranjekamp te brengen, waar iedereen aan de noodige douaneformaliteiten moest voldoen en waar wij (en dit was voor ons het belangrijkste!) ons kleedinggeld en maandelijksche toelage uitbetaald kregen, en onze passen en couponboekjes ontvingen. Hierna lunchten wij in het Oranjekamp, een lunch, klaargemaakt door een Hollandschen kok en waarbij zelfs het eten aan boord, dat werkelijk voortreffelijk was, geheel in het niet viel. Na de lunch hadden vele dames zichzelf en hun auto's beschikbaar gesteld om ons te helpen met winkelen of ons de stad te laten zien.

Nu, iedereen popelde van ongeduld om gewapend met ponden en coupons te gaan winkelen en als respectabel mensch te voorschijn te komen. Wij zagen er een beetje als landverhuizers uit, dat merk je zoo niet aan boord, maar als je in de stad komt, voel je je beslist zeer ongunstig afsteken bij de Nieuw-Zeelanders, die allemaal goed gekleed zijn. Toen per auto tochtjes gemaakt door de prachtige stad en naar verschillende punten, van waar men een schitterend uitzicht had op de baai; een panorama, dat het beroemde Napels evenaarde. 's Avonds werden we mee uitgenomen naar bioscopen of we werden bij menschen thuis gevraagd, kortom, we zijn in de 3 dagen

Inlading te Melbourne van goederen bestemd voor Nederlandsch-Indië.

die we in Auckland doorgebracht hebben, schandalig verwend en iedereen was onder den indruk van deze spontaan warme ontvangst. Het overtrof onze stoutste verwachtingen. De Nieuw Zeelanders hebben ons alles laten genieten wat ze konden en velen van ons hebben in die paar dagen al vrienden gemaakt, van wie ze noode afscheid namen toen de „Tasman” op den 16den zijn reis naar Wellington vervolgde, nagewuifd door vele belangstellenden.

Den 18den 'sochtends vroeg kwamen we in Wellington aan, waar een muziekcorps op de kade te onzer eere verschillende liederen en marschen ten gehoor bracht. Daarna weer een officieele ontvangst in een receptiezaal, waar, behalve de burgemeester van Wellington, de waarnemend minister president Nash, ons in hartelijke bewoordingen welkom heette. Het Hoofd van de Niwoe in Australië en Nieuw Zeeland, Mr. Van Holst Pellekaan, bedankte den minister president en heette ons in naam van de Niwoe welkom in Nieuw Zeeland. Na afloop van onze morning-tea stonden er weer auto's klaar om ons mee te nemen op tochtjes in de omgeving en door de stad. De menschen, die hier debarkeerden, gingen naar het keurig ingerichte Remuera kamp, even buiten de stad en wij, het restant van ongeveer 100 menschen die zouden doorreizen naar het Zuid Eiland, werden voor de lunch uitgenoodigd in de club van de Y.W.C.A. (Young Women's Christian Association), waar we weer overloden werden met hartelijkheid en versnaperingen. Daarna weer rondgetourd, en om 5 uur moesten we aan boord zijn om de reis naar Lyttelton voort te zetten. Den volgenden ochtend in alle vroegte kwamen we daar aan, verwelkomd door een muziekcorps van havenarbeiders, die het Wilhelmus voor ons speelden. Ze hadden gewoon hun werk in den steek gelaten, om ons dit welkom te geven! Hier gingen we allen van boord, om per trein naar Christchurch door te gaan, waar de helft van de overgebleven evacués ondergebracht zou worden, terwijl de andere helft Dunedin als bestemming had.

In Christchurch de morning-tea in de Hollandsche Club gebruikt, een smaakvol ingerichte zaal, die tot voor kort alleen nog maar een verlaten kantoorruimte was. Na de tea gingen de laatste 50 menschen voor Dunedin in bussen op weg. We hadden prachtig weer (dat is hier niet zoo vanzelfsprekend als in Indië) en de weg leidde door een zeer afwisselend landschap; nu eens door weilanden en velden, dan weer door heuvelterrein of vlak langs de zee. In de verte waren de hooge bergtoppen van de Zuidelijke Alpen zichtbaar. 't Was een autotocht van ongeveer 6 uur, maar wij hebben er veel langer over gedaan. In iedere plaats van belang, waar we door kwamen, moesten we stoppen, om den burgemeester gelegenheid te geven ons te verwelkomen in woord en daad. Overal waar we kwamen volop versnaperingen, maar vooral... echt gemeende woorden van welkom, die recht uit het hart kwamen. De menschen gaven ons echt den indruk, dat ze naar onze komst hadden uitgezien, om het ons hier in alles naar den zin te maken.

Dien indruk hebben wij overal gekregen, ook in Dunedin, waar we, na bijna 1 maand onderweg geweest te zijn, werden ondergebracht in 2 verschillende Niwoe hotels. Alles was op onze komst berekend, iedereen stond klaar om ons te ontvangen, en als je na al die jaren weer eens een vroolijk ingericht *eigen* kamer hebt met alle moderne comfort, moet je heusch eens even in je arm knijpen, om te zien of het werkelijkheid is en geen droom.

De eerste dagen na aankomst gingen in een roes voorbij; je hebt zooveel te doen, dat je niet weet, waar te beginnen. Toen we eenmaal op orde waren, werd er direct een begin gemaakt met onze medische verzorging. In Auckland was ons gebit al nagekeken door een Hollandschen tandarts, die alle gebreken noteerde op een kaart, die dan werd opgezonden naar de diverse Niwoe-kantoren in plaatsen, waar de evacués naar toe gingen. Zodoende werd alle opont-houd voorkomen.

Ik kan alleen zeggen, dat de medische

dienst uitstekend is; iedereen wordt nauwkeurig onderzocht, gebitten worden in orde gemaakt, brillen aangemeten, en al het mogelijke gedaan voor een spoedig herstel van krachten.

Ook voor ontspanning en moreelen opbouw is gezorgd. Van verschillende menschen uit de burgerij worden tijdschriften ontvangen, opdat wij een idee kunnen krijgen van wat er al die oorlogsjaren, die wij in volkomen afzondering moesten doorbrengen, is gezwoegd, geleden en gewonnen! De bibliotheken stellen boeken beschikbaar, diverse artisten en musici verleenen hun medewerking tot het geven van voorstellingen en concerten,

zoodat wij ook, wat den vroolijken kant betreft, niets te kort komen. In de gezellige Hollandsche Club heeft men gelegenheid met verschillende Nieuw Zeelanders kennis te maken om zoodoende als het ware in de gemeenschap te worden opgenomen.

Ik zou nog uren door kunnen gaan met te vertellen over dit prachtige land, over z'n hartelijke, gastvrije menschen, over de overvloed die hier heerscht, en die ons na al die jaren van ontbering bijna onwezenlijk voorkomt, maar gebrek aan ruimte verbiedt dit. De hartelijke ontvangst door de Nieuw Zeelanders van hoog tot laag, is iets, wat we nooit zullen

vergeten. Het is b.v. niets ongewoons, als je op straat door een wildvreemde wordt aangehouden, alleen om je een „Welkom in Nieuw Zeeland” te hoor'en wenschen!

Voordat ik eindig, wil ik een woord van dank brengen aan de Niwoe-organisatie voor hun goede zorgen, en voor de bereidwilligheid om ons te allen tijde met raad en daad ter zijde te staan. Ondanks de moeilijkheden van verschillenden aard, waarmede zij te kampen hadden, zijn zij erin geslaagd ons direct bij onze aankomst een werkelijk „home” te bieden en wat dat beteekent, weten wij allen!

J. M. DEN O.-B.

Semarang, het wonder van Indië

Men schrijft ons:

Door omstandigheden moest ik Semarang half December verlaten; nu begin Maart heb ik eerst weer een drietal dagen er kunnen doorbrengen.

Het stadsbeeld is eenvoudig niet te herkennen; in betrekkelijk korten tijd zijn daarin kolossale veranderingen tot stand gekomen.

Alle wegen, zoowel in de stad beneden als boven, Nieuw-Tjandi, zijn of worden gerepareerd. De weg naar het vliegveld, welke in December practisch onberijdbaar was, kan met een tachtig kilometer vaart afgelegd worden.

Duizenden koelies zijn nu aan den rand van de stad bezig de alang-alang-wouden weg te kappen, hetgeen in de stad zelf reeds gebeurd is, eveneens in het heuvelterrein, dat er nu weer als het oude Nieuw-Tjandi uitziet.

De wonden, die de bommen en granaten in November geslagen hebben, worden geheeld: puin weggehaald, gebouwen hersteld, kogelgaten gedicht, gebroken ruiten vervangen door bamboetjes.

De geheele stad moet „gekeerd” zijn, want straatvuil is nergens te bekennen; goten en riolen functionneeren normaal. Op Bodjong, de oude winkelstraat, openen de toko's; ook de deuren van het bekende restaurant „Oen” hebben zich ontsloten. Fietsers en auto's krioelen daar door drommen inheemschen.

De watervoorziening vormt nog altijd een probleem, doch de distributie daarvan is uitstekend georganiseerd. De voeding is goed, maar verse groenten en vruchten zijn nog steeds nauwelijks te krijgen; met geld kan niet veel gekocht worden.

De beruchte kampen, zooals Lamperari en Halmaheira zijn leeg; de Nederlandsche gemeenschap is grotendeels ondergebracht in de woonwijken van Nieuw-Tjandi, zoodat de huisvesting ver uitsteekt boven die van Batavia, letterlijk en figuurlijk.

De taak van de Rapwi is zoo langzamerhand afgeloopen, deze is nu in al haar geledingen overgenomen door de Ama, ondergebracht in het Gouvernementskantoor.

Nog ontbreekt het in Batavia zoo bekende distributie-apparaat van de Nigioe: de noodwinkels, doch de organisatie daarvan heeft reeds een aanvang geno-

men. De burgers in Semarang hopen nu binnenkort ook in de kleeren gestoken te worden.

De veiligheid in de stad zoowel als op het bewoonde heuvelterrein is volkomen hersteld; geenszins echter daar buiten. Dag en nacht donderen de kanonnen, die in Nieuw-Tjandi opgesteld staan, toevaltig altijd op ongelegen tijden, zoo tusschen 2 en 4 uur 's middags en 's morgens tusschen 5 en 7, want dagelijks doen troepen pemoeda's, die de stad omsingelen, een poging door te breken.

Alle burgers zijn een en al lof over de 1200 man Para-troops, waarover de Batavianen zoo slecht te spreken zijn. Zij en de Nederlanders hebben in Semarang een wonder tot stand gebracht, dat in Batavia met duizenden militairen en het groote aantal burgers, ondanks of beter

gezegd dank zij de vele voortdurend vergaderende organisaties, onmogelijk is gebleken.

Maar er heerschen dan ook in Semarang een sfeer en een geest, die nergens anders gevonden kunnen worden dan bij enthousiaste bouwers, mannen van de daad!

De dommen en de tragen, de luiaards en de ongeloofigen onder mijn lezers zullen zich afvragen, wat dat voor kerels zijn, die schouder aan schouder met de Para-troops vechten voor normale toestanden in Semarang.

Ex-burgergeïnterneerden, mijnheer en mevrouw; *ex-burgergeïnterneerden*, die na den tweeden „oorlog” toch nog achterbleven met hun vrouwen en kinderen; kerels met ruggegraat!

U en alle zwartkijkers ten voorbeeld!!

Het ontschepen van voedselvoorraden uit „sampans” in de haven van Menado (Noord-Celebes).

Taboe

Waarden in de Indonesische talen

Het animisme, dat, naast streken waar het nog het heerschende geloof vormt, ook in de Mohammedaansche gebieden nog in sterke mate het geestesleven der massa beheerscht, ziet de geheele scheping als beziëld. In alle doode en levende voorwerpen denkt men zich zodoende, populair uitgedrukt, een „ziel“ te huizen, waarbij men aanneemt, dat alles van een zekere hoeveelheid „zielestof“ of levenskracht vervuld is, een onstoffelijke substantie, die in de wetenschap doorgaans met den Polynesischen term „mana“ wordt aangeduid. Op de geheele samenleving der betrokken volkeren een onmiskenbare invloed uitoefenende, brengt een animistische levensbeschouwing t.a.v. de taal met zich, dat voor de sprekers daarvan een deel van den woordenschat „taboe“ kan worden, welk laatste begrip we het best kunnen omschrijven met: om magisch-godsdiensdige redenen verboden, gevaarlijk, heilig, onrein, niet te genaken etc. In elk geval hoedt men zich er voor, taboebepalingen te overtreden, daar men vast overtuigd is, dat den overtreder dan een onheil zal overkomen. Het bovengenoemd gebruik, dat met den term „taalpantang“ pleegt te worden aangeduid, heeft tot gevolg, dat een zeker aantal woorden en namen (meestal eveneens woorden uit de gewone taal) blijvend of tijdelijk niet gebruikt mag worden, doch zooveel mogelijk door synoniemen, omschrijvingen of anderszins dient te worden vervangen.

Tot deze taboe-woorden kunnen nu, met meer of minder sterke locale verschillen, alzoo behooren: de eigenaam, de namen der beide echtgenooten, die der ouders en der verdere andere bloedverwanten (grootouders, ooms en tantes etc.), benevens die der aangetrouwde familieleden, de namen van goden en demonen, de namen van bepaalde ziekten, de namen van gevaarlijke (tijgers, krokodillen etc.) en soms van lastige dieren (muskieten, muizen, bloedzuigers e.d.), terwijl tenslotte ook bij verschillende gelegenheden, zooals de zeevaart en visscherij, den oogst, den oorlog, het zoeken naar kamfer en andere boschproducten etc. men bij het spreken soms taboebepalingen in acht heeft te nemen.

Zonder voor al de gegeven gevallen afzonderlijk in details af te kunnen dalen, willen we toch als één der verklaringen, waarom dit alles nu geschiedt, noemen, dat men door het gebruik van iemands naam tevens zijn geestelijk wezen roept, waardoor dus wat van zijn „zielestof“ of „mana“ van hem „afgeroepen“ kan worden, hetgeen voor den betrokkene nadelige gevolgen zou hebben. Daar men door kennis van iemands naam tevens een magischen invloed op hem kan uitoefenen, is het zaak in het gebruik hiervan de noodige omzichtigheid te betrachten. Ook wordt bij het noemen van den naam van iets of iemand een zeker magisch contact met hetgeen dien naam draagt verondersteld. Is nu deze persoon, dit voorwerp of begrip een zetel van zeer veel (bijv. goden, vorsten) of nadelige „mana“ (bijv. dooden, ziekten etc.) dan

kan het contact daarmee voor den noemer van den naam zelf nadelig zijn. In het eerste geval moeten we het, populair gezien, dan eenigszins vergelijken met het aanraken van een onder hoogspanning staande elektrische geleiding. Door het noemen van den naam ervan, kan men ook bepaalde gevreesde dieren of ziekten als het ware roepen, doordat het lichaam de „mana“ dan zou volgen, terwijl ook voor het te duidelijk te kennen geven van zijn bedoelingen en plannen (bijv. bij de zeevaart, visscherij, jacht, het zoeken naar kamfer e.d.) de onzichtbare machten in de gelegenheid zouden kunnen worden gesteld deze te verstoren.

Voor een uitvoerige behandeling van de oorzaken, die aan deze gebruiken ten grondslag kunnen liggen, raadplege men overigens de zeer lezenswaardige dissertatie van Dr. Alberta J. Portengen, De oud-germaansche dichtertaal in haar ethnologisch verband, Leiden 1915 (pag. 129—180).

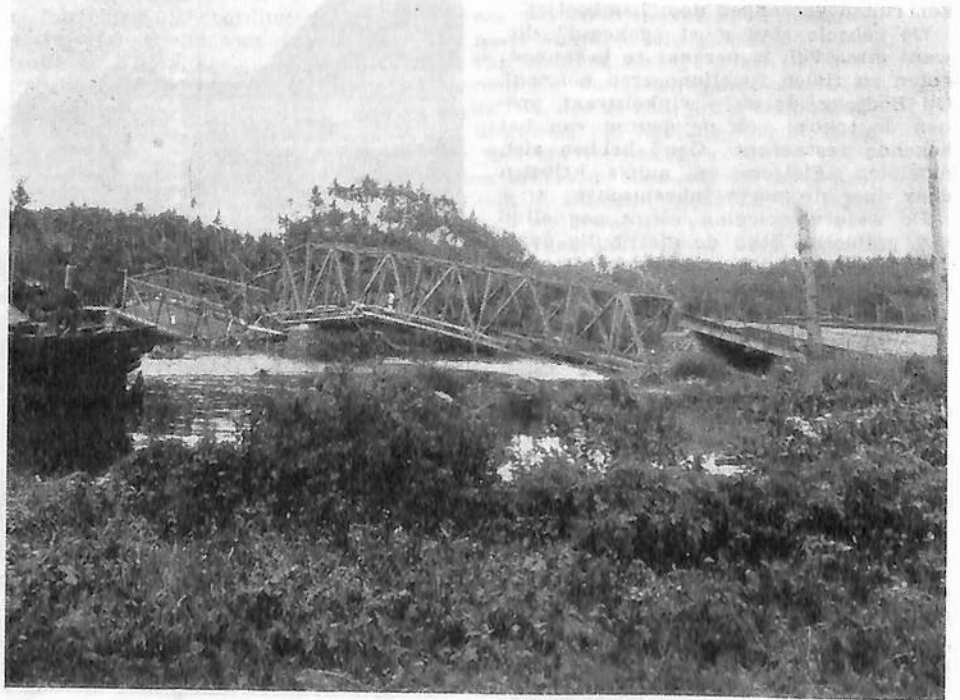
Het verbod om namen van bepaalde familieleden te noemen, waardoor dus voor iederen persoon weer andere namen taboe kunnen zijn, kan meer beteekenen, dan men zoo oppervlakkig zou meenen. In tegenstelling met onze namen, die bijna zonder uitzondering geheel onverstaanbaar zijn geworden, zijn immers de Indonesische niet zelden woorden uit de gewone taal, welke woorden nu soms (zoo bijv. in Centraal-Celebes, de Minahassa en op het eiland Halmahera) door den betrokkene ook in het dagelijksch leven en in geheel ander verband niet meer mogen worden genoemd. Heet bijv. iemands schoonvader „Paard“, dan mag men nooit meer het woord „paard“ ge-

bruiken, maar duidt dat dan aan door „dier, waarop gereden wordt“, „rijbeest“ of iets dergelijks.

Allerlei alledaagsche woorden, zooals bijv. hoofdkussen, lachebek, huilebalk, onkruid, tang, paard, aap, buffel, heimwee, raadsel, nacht, windstilte, omheining en talloze andere kunnen nu als eigennamen worden gebruikt. Degenen nu die de dragers van deze namen niet bij name mogen noemen, mogen ook in het dagelijksch leven die woorden niet gebruiken en vervangen ze door synoniemen; bijv. „hoofdkussen“ door „peluw“, „nacht“ door „duister“, „omheining“ door „schutting“, of door omschrijvingen, zooals „verlengstuk van de hand“ voor „tang“, „ovaalgezicht“ voor „paard“, „heiningbuur“ voor „aap“, waar deze zich steeds in de buurt der omheining van een maisveld bevindt om te stelen, „poelgeest“ voor „buffel“, omdat dit dier graag in poelen baadt en als een zwart spook daaruit oprijst als er iemand aankomt. Ook bezigt men wel vertalingen in een andere Indonesische taal, bijv. „lachebek“ door „rieuse“, „huilebalk“ door „pleureuse“; of men maakt nieuwe woorden, door de deelen van het woord stuk voor stuk om te zetten in synoniemen zooals: „wangras“ voor „onkruid“, „huispijn“ voor „heimwee“, „gissel“ voor „raadsel“, „blaaskalmte“ voor „windstilte“.

Het grappige element ontbreekt hierbij ook niet.

De bekende zendeling-taalgeleerde Dr. Adriani maakt er zoo melding van, dat hem bij de Toradja's op Celebes eens een man kwam vertellen, dat hij hoenders te koop had. Op de desbetreffende vraag of het soms hanen waren, kreeg hij ten antwoord: „nee, het zijn sarongdraagsters“. De man mocht nl. het woord „vrouw“ niet uitspreken en omschreef dit met „sarongdraagster“, ook als hij over vrouwelijke dieren sprak! Soms gaat men zelfs zoo ver, dat men alle woorden, die op een taboenaam gelijken of daarmee slechts een syllabe gemeen hebben,

Deze gebombardeerde brug kan slechts door voetgangers gebruikt worden, die de risico van een nat pak of erger durven te nemen.

zooveel mogelijk vermijdt. Een aardige anecdote, die dit gebruik in een duidelijk licht stelt, is de volgende:

De reeds genoemde Dr. Adriani, op een audiëntie bij Hare Majesteit de Koningin ontboden, bracht het bovengenoemde gebruik eens ter sprake. Hare Majesteit, wie het een en ander niet direct duidelijk was, vroeg hem het eens met een voorbeeld te illustreeren. „Gesteld U eens, Sire”, zoo hernam de grijze geleerde, „dat Uw schoonzoon Prins Bernhard U een kopje thee aanbiedt. In de Toradja-maatschappij zou het hem dan niet veroorloofd zijn te zeggen: „Wilt U nog een kopje thee?”, doch zou hij zich met een vraag als „Wenscht U nog een kopje thee?” tot Uwe Majesteit moeten richten”.

Door al deze gebruiken zijn verscheidene Indonesische talen zeer rijk aan synoniemen, half-synoniemen en omschrijvingen geraakt, wat op zich zelf het totale aantal woorden reeds belangrijk vermeerderd. En omdat men steeds synoniemen en omschrijvingen bij de hand heeft of van anderen hoort, zijn de sprekers van die talen van zelf gewoon geworden met groote afwisseling van woorden te spreken, zoodat iemand, die altoos dezelfde woorden gebruikt, in deze samenlevingen niet voor een onderhoudend spreker geldt.

Tot slot willen we de boven gegeven gevallen, waarbij taboe-woorden kunnen voorkomen, nog even aan een korte afzonderlijke behandeling onderwerpen.

Ten eerste het taboe zijn van den eigenaam. Veelal geldt dit alleen voor het persoonlijk uitspreken van zijn naam en mag een ander hem wel noemen. Vraagt men bijv. een Soembanees naar zijn naam, dan zal hij daar doorgaans niet op antwoorden, doch als een van zijn vrienden aanwezig is zal hij zeggen: „Vraag het hem”. Dit komt ook elders in den Archipel voor.

Het zoo algemeen verbreide gebruik, om zich naar zijn kind als „vader of moeder van die(n) en die(n) te noemen, spruit waarschijnlijk uit dezelfde overwegingen voort. Andere verklaringen, die er o.m. een proclamatie van het ouderschap in willen zien, worden niet bevestigd door de o.a. in de Padangsche Bovenlanden voorkomende gewoonte, om zich, wanneer men geen kinderen heeft, naar een jongeren broer of jongere zuster te noemen. Bovendien bestaat bij de Alfoeren nog het gebruik, dat iemand „oom of tante van X” heet, waarbij deze laatste een volkomen fictieve persoonlijkheid is. Een sterk voorbeeld van buiten den Archipel vinden we bij de Kaffers, waar een verloofde vrouw reeds „moeder van X” wordt genoemd.

Voor het kind wordt het noemen van zijn naam in de verbinding „vader of moeder van...” waarschijnlijk niet gevaarlijk geacht, waar hij dan niet rechtstreeks op het kind betrekking heeft.

Van de talrijke analoge gevallen van buiten den Archipel noemen wij slechts Abessinië, waar men tot op den huidigen dag het gebruik aantreft, dat de naam, die iemand bij zijn geboorte krijgt, zorgvuldig verborgen wordt gehouden, terwijl hij een soort bijnaam heeft voor algemeen gebruik. Ook bij de Hindoes krijgt een kind twee namen, waarvan de eene, de eigenlijke, geheim is, terwijl een Araucaniër van Chili op een vraag naar zijn naam antwoordt: „Ik heb er geen!”

(Wordt vervolgd.)

Over „De Giesting”

Deze mooie I.E.V.-Kolonie werd leeggeroofd

Wat er mee gebeurd is.

Van den oud-leider van de I.E.V.-kolonisatie „De Giesting”, den heer J. A. J. de Jong, kreeg „De Courant” van 23 Maart j.l. in Bandoeng, na enkele mislukte pogingen om contact te krijgen met de voormalige kolonisten, berichten over het lot van de Giestingers.

Ter geruststelling van de familieleden der kinderen, die zich bij de Japansche invasie in het weeshuis aldaar bevonden, kan worden medegedeeld, dat zij zich na de capitulatie in Augustus 1945 allen in goeden welstand bevonden. In November 1945 evacueerde het geheele weeshuis naar Palembang, waar mevrouw Leijder Havenstroom zich over de kinderen ontfermd heeft.

Op enkele kolonisten-families na, die niet weg wilden, zijn ook de overige bewoners van de Giesting vertrokken.

Toen op 15 Februari 1942 het bericht kwam van de val van Palembang, luidde ook de doodsklok over de Giesting. In allerijl konden nog enkele families oversteken in door den controleur van Kota Agoeng beschikbaar gestelde prauwtjes, de overige kolonisten waren spoedig geïsoleerd, de telefoonverbinding werd verbroken en er was geen transport meer mogelijk.

Ongeveer een week later was ook de Giesting door de Japs bezet.

De eerste weken was de toestand nog dragelijk, er was nog eenige handel in voedingsgewassen met de militairen, — het hoofdproduct, de koffie, had geen waarde meer — totdat in begin April allen per truck naar Tandjoeng Karang werden vervoerd voor „een groote bijeenkomst”. Die „bijeenkomst”, de bekende farce „tida lama, priksa sadja”,¹⁾ voor de vrouwen en kinderen tot 10 jaar in de veldpolitie-kazerne, en de mannen en jongens boven de 10 jaar in de boei, duurde circa drie maanden.

Op 3 Juli kwamen de indo's vrij en bleven de blanda's opgesloten. De vrij gekomenen gingen naar de Giesting terug, maar vonden vrijwel alle huizen en erven door Indonesiërs in beslag geno-

men, dapat presèn²⁾ van Nippon! Het weeshuis met een klein stukje grond was nog beschikbaar. Het was een droeve thuiskomst, maar de Japsche gouverneur pinkte een traan weg en schonk een subsidie van 100 gulden, speciaal voor de kinderen, verder moesten deze met het beplanten der tuintjes en de exploitatie van een warong aan den kost komen. In de behoefte aan vleesch werd tegemoet gekomen door het beschikbaar stellen van één jachtgeweer voor de geheele kolonie. De kinderen hadden het hard, maar zij boden flink weerstand en bleven allen gezond.

Ter compensatie voor de perceelseigenaren, die alles kwijt waren, werd een regeling getroffen, waarbij zij een vierde deel zouden ontvangen van den oogst der gronden. Daar is niet veel van terecht gekomen, de ontvangsten bleven fictief. Alle pogingen tot verbetering faalden, er was geen geld meer, de toestand werd steeds slechter, en tenslotte werd de leider met nog enkele indo's op grond van allerlei valsche beschuldigingen, als „orang boesoek”,³⁾ in de gevangenis opgesloten en mishandeld, totdat de collapsus van Nippon hen bevrijdde.

Maar toen was de Giesting dan ook grondig vernield, en over elk stukje nog beschikbare bouwgrond viert thans roofofbouw hoogtij.

De koffiefabriek is een ruïne geworden, waar onkruid welig tiert, alle motoren, machines en lichtinstallaties zijn weggevoerd, particuliere bezittingen zijn weggeroofd. De menschen, die daar al hun hebben en houden hebben ingezet, die met veel zweet en tranen voor kroost en toekomst gezwoegd hebben, zijn alles kwijt; met onnoemelijk veel pijn hebben zij afscheid genomen van alles wat hun zoo dierbaar was. Maar zij hebben den moed niet verloren en wachten op betere tijden, om weer aan den slag te kunnen gaan en de oude mooie Giesting weer te herwinnen.

F. D.

¹⁾ niet lang, slechts voor onderzoek.

²⁾ cadeau gekregen.

³⁾ doortrapt slechte menschen.

Gezicht op een jonge rijstaanplant op terrasvormige sawahs.

Malino

Op een zeventig kilometer ten oosten van Makassar ligt een bergparadijsje, Malino geheeten. Dit buitenverblijf op een hoogte van ongeveer duizend meter werd omstreeks 1930 gesticht en de zaak werd flink aangepakt: in de geheele omgeving stond geen boom, maar men plantte ze; heele naaldbossen op de berghellingen en de roodbloeiende flamboyants langs de wegen. Een vacantieoord verrees, er kwam een aardig zwembad met heerlijk koel water — de afvoer werd gebruikt voor de opwekking van stroom — en natuurlijk werden er talrijke buitenhuizen gebouwd, waar de Makassararen hun week-ends doorbrachten, soms ook enkele vacantieweken.

De omgeving is indrukwekkend. Het omringende gebergte van een vijftienhonderd, tweeduizend meter sluit het uitzicht niet af, maar plooit statig, toch vriendelijk zijn groene hellingen. Het laat zelfs gelegenheid om in het verre westen de zee te zien glanzen. Enkele majestueuze toppen benaderen de drieduizend meter, zoals de Piek van Bonthain. Er zijn vliegers, die beweren dat de hoogte van deze bergen op de kaarten aan den erg bescheiden kant staat aangegeven. Overal ruischen stroompjes, die op vele plaatsen prachtige watervallen vormen, van verre zichtbaar; diep beneden in de dalen komen zij samen in breede rivierbeddingen, waar het woest kolkte in den regentijd.

In den natten moesson is het wel eens huiverig in Malino, maar overigens is het klimaat verrukkelijk: zuivere berglucht, een warme, niet heete zon en koude, maar niet kille avonden, nachten en ochtenden. Een scherp contrast met het soms broeierige Makassar. De weg tusschen beide plaatsen, thans natuurlijk verwaarloosd en deels vol gaten, biedt in het gebergte onvergelykelijke vergezichten. Soms doet het landschap aan Italië denken, maar de plantengroei is weelderiger: al laten op grooter hoogte de klappers verstek gaan, in Malino gedijt de pisang nog uitstekend, gardenia's prijken er overdadig in de soms al weer verzorgde tuinen, evenals gladiolen, rozen en afrikaantjes, gezwegen nog van de felkleurige wilde bloemen. Allerlei Europeesche groenten worden er natuurlijk ook gekweekt.

Bij het uitbreken van den oorlog werden de Europeesche vrouwen en kinderen naar Malino geëvacueerd en de Jap concentreerde hen daar aanvankelijk in een kamp. Dat was een geluk, want men had natuurlijk bij de evacuatie het noodige meegenomen en behield daarover de beschikking. Toen naderhand het kamp werd overgebracht naar elders en uitgebreid werd met berooide vrouwen uit alle deelen van de Groote Oost, konden deze door haar beter voorziene lotgenooten uit den ergsten nood geholpen worden.

De Nippen legden machtige versterkingen in het gebergte aan en toen de Australiërs bij hun komst het terrein opnamen, beseften zij dat de Japansche

Vacantiehuisjes te Malino.

overgave het verlies van vele geallieerde levens in deze streek had voorkomen. Nu zijn ook de Aussies weg en vervangen door de Britsch-Indiërs van de 80e brigade onder Engelsche en eigen officieren. Een beminnelijke, hulpvaardige Britsch-Indische majoor is commandant van Malino, dat als een soort militair herstellingsoord fungeert; ook de Nederlandsche Marine heeft een huis ingericht voor haar reconvallescenten, die bij het zware werk aan boord van ongerieflijke mijnnevigers ziek geworden waren. Twee charmante Engelsche verpleegsters verzorgen de Britsche cantine, hetgeen aan

een dergelijke gelegenheid terstond een aparte sfeer geeft. De Britsche gasten, die waarschijnlijk eind April de Groote Oost verlaten, zijn uit Indochina gekomen en waren aangenaam verrast door de vriendelijke, toeschietelijke houding van de inheemsche bevolking in Malino.

Dezer dagen konden de sportliefhebbers hun hart ophalen aan de traditionele inheemsche rennen, waar een zestig pittige paardjes in groepjes aan den start kwamen, steeds weer bereiden door hetzelfde ploegje jockeys van... acht tot twaalf jaar!

Makassar, 9 Maart 1946. VIATOR.

Buiten- en binnenlandsche pers wijdden in de eerste dagen van April alle aandacht aan de nieuwe fase, waarin de onderhandelingen getreden zijn.

Naar aanleiding van het feit, dat de luitenant-gouverneur-generaal met de Indonesische delegatie naar Nederland is gekomen tot het voeren van directe besprekingen met de regeering, schrijft het onafhankelijk Engelsche weekblad „Time and Tide“:

„Dat kan slechts beteekenen, dat, hoe groote verschillen er ook mogen bestaan, het zeer veel-omvattende voorstel tot een gemeenschappelijk burgerschap en tot zelfbestuur opgevat is als een definitieve basis voor onderhandelingen. Dat er een poging is gedaan om Sumatra, waar de nationalistische beweging veel zwakker is dan op Java, in te schakelen in het Indonesië, waar een vrij zelfbestuur zal

worden gevestigd, kan men een tweede aanwijzing zien, dat men elkaar ten aanzien van een overeenkomst genaderd is. Dr. Van Mook heeft wel-verdienden lof toegezwaaid aan Sir Archibald Clark Kerr als bemiddelaar tusschen de scherp tegenover elkaar staande partijen. Belangrijker echter waren zijn loftuitingen voor Dr. Sjahrir, het hoofd van de tegenpartij, omdat deze noch zijn humeur noch zijn houding had verloren en de conferentie op een punt heeft gebracht, waarop openbaar kon worden medegedeeld, dat de nog bestaande verschillen „klein“ waren. Sjahrir heeft klaarblijkelijk het hoofd koel gehouden en zijn houding gevonden, daar hij voor de eerste maal heftig heeft gereageerd op den druk, dien zijn extremistische medestanders uitoefenen.

Hij heeft een dringend beroep gedaan

op het zgn. „republikeinsche leger” om de Britsche troepen in Bandoeng toe te laten en hij heeft bevel gegeven om den agitator, die den titel van communistisch leider voor zich opeischt en verantwoordelijk is voor veel onlusten, te arresteerden. Het is duidelijk, dat Sjahrir zich in zijn positie versterkt voelt, daar hij inderdaad iets heeft verkregen, dat zijn volgelingen als iets reëls zullen beschouwen. Indien hij werkelijk heeft begrepen, dat er geen toekomst is voor een onafhankelijk Java, doch dat een vrij Indonesië in een nieuw gemeenebest de beste vooruitzichten heeft en hij overeenkomstig dit bewustzijn handelt, dan is dat de beste garantie, die wij kunnen krijgen, niet alleen voor een blijvende oplossing, doch voor welvaart en rust in een gebied, dat van vitaal belang is.”

De New York „Herald Tribune” schrijft op 3 April in een hoofdartikel:

„Elke poging om Azië als een geheel te zien leidt tot het besef, dat het tijdperk van koloniaal imperialisme op minder gewelddadige wijze sterft dan verwacht had kunnen worden. In Indonesië is het gebleken, dat de vertegenwoordigers van Nederland bereid waren tot een compromis en dat de Javaansche leiders de voorkeur geven aan onderhandelingen boven oorlog. De vooruitzichten voor een redelijke oplossing schijnen uitstekend te zijn. De algemeene tendenz in Azië stemt hoopvol en er bestaat minder reden om voor de toekomst te vreezen dan slechts enkele maanden geleden het geval was. De krachtige golf van nationalisme, die door het Oosten waart, wordt met veel meer gezond verstand behandeld dan vele pessimisten mogelijk hadden geacht.”

Frederic Kuh, correspondent van „Chicago Sun” te Londen, heeft op 3 April, voordat t.a.v. de Nederlandsch-Indonesische besprekingen ééinig officieel communiqué was verstrekt, het volgende naar zijn blad geseind, dat op dien datum nog volledig op gissing moest berusten of van zéér wel-ingelichte zijde afkomstig moest zijn:

„1°. Java wordt een zelf-regeerende staat, waarschijnlijk een republiek, in een Indonesischen statenbond, welke zal samenwerken met het Nederlandsche gemeenebest;

2°. Indonesië stemt erin toe de banden met het Rijk der Nederlanden te handhaven indien de souvereiniteit van Indonesië en zijn recht een eigen regeeringsvorm te kiezen worden erkend;

3°. Indonesië zal vertegenwoordigd zijn in een super-kabinet van het Nederlandsche kabinet, waarin voorts vertegenwoordigers van Nederland, Suriname en Curaçao zitting zullen hebben;

4°. Een verdrag zal worden gesloten tusschen Indonesië en Nederland, waarbij de economische, financieele en personeele vraagstukken geregeld worden;

5°. Gedurende een beperkt aantal jaren zullen de defensie en de buitenlandsche politiek van Indonesië en Nederland gezamenlijk door een federale unie geleid worden;

6°. Indonesië stemt toe in een korte overgangperiode, tijdens welke een bondgenootschapsverdrag met Nederland zal worden opgesteld;

7°. Onbeperkte gelegenheid zal worden geboden voor de belegging van buitenlandsch kapitaal in Indonesië;

8°. Indonesië zal de volle verantwoor-

delijkheid aanvaarden voor alle leeningen, die vóór 1942 door Nederland werden verstrekt;

9°. Aan vreemdelingen zal spoedig worden toegestaan ongehinderd in Indonesië te wonen en hunne wettige beroepen uit te oefenen.”

Kuh voegt hieraan toe: „Men meent, dat dit plan, of iets dat er zeer veel gelijkenis mee vertoont, ten slotte werd aanvaard, ondanks de krachtige oppositie, die er door Nederlandsche conservatieven tegen werd gevoerd. Men verwacht, dat sir Archibald Clark Kerr het volle gewicht van de Britsche regeering in de schaal zal werpen voor een krachtig advies aan de Nederlandsche regeering de voorgestelde regeling te aanvaarden.”

De Pers in Indië

Het te Batavia verschijnende weekblad „Eenheid” komt in een overzicht van de huidige ontwikkeling in het „Indonesische probleem” tot de slotsom, dat de oplossing daarvan ongetwijfeld zal zijn een onafhankelijk Indonesië, dat zelf moet bepalen, welchen weg het wil gaan en dat slechts Westersche hulp van noode zal hebben om de eerste schreden op dezen weg te vergemakkelijken. Dit Indonesië moet komen tot een werkelijke politieke eenheid.

„De nieuwe staat moet zijn economische kracht en weerstand versterken, er

moet een vorm gevonden worden, waarin Indonesië zijn plaats kan innemen tusschen der vereenigde volken. Daarom moet voortaan „geleide” gegeven worden, in plaats van „leiding”. Het blad vervolgt: „Het is niet aan ons te beslissen, welk doel moet worden bereikt, doch dat gaat de Indonesiërs zelf aan. Wij vertrouwen er echter op, dat zij gebruik zullen maken van onze raadgevingen en aanwijzingen. Wij moeten zelfs niet beslissen, welchen weg gevolgd moet worden naar elk gemeenschappelijk doel, maar wij moeten slechts trachten de keuze daarvan te beïnvloeden op grond van onze groote ervaring.”

„Eenheid” besluit dan met te zeggen, „dat hier een geheel nieuwe taak voor de Nederlanders is weggelegd. Er zal slechts een schaduw van hun vroegere macht in Indië overblijven, daar Indonesië juist moet leeren zich zonder Nederland te redden. Evenals Nederland dat moet doen zonder Indonesië, omdat de vraag, of er voortaan permanente politieke banden tusschen Nederland en Indonesië zullen bestaan, geheel afhangt van de mate van wederzijdsch respect en achting, verworven in de overgangperiode.”

Te Bandoeng kondigt „De Courant” het eerste nummer van het nieuwe Indonesische dagblad „Persatoean” aan.

„Dit is het eerste blad, gepubliceerd door onze Indonesische medeburgers, dat naar samenwerking streeft, zooals deze in de rede van Koningin Wilhelmina van December 1942 is aangegeven.”

Ook in Indië heeft
visitatie plaats, ten-
einde aan den „zwar-
ten” handel paal en
perk te stellen.

MARCO POLO IN INDIË

Marco Polo, de Venetiaansche ontdekkingsreiziger, die van 1271 tot 1295, met zijn vader Nicolo en zijn oom Maffeo Polo, China en de uitgestrekte Mongoolse gebieden bereisde, verdient onzen bijzondere aandacht, omdat hij als eerste Westerling den Indischen Archipel bezocht heeft en ons zijn mededeelingen hieromtrent heeft nagelaten.

De drie Polo's verlieten in November 1271 Europa, op weg naar het verre en raadselachtige Cathay (China), dat voor de Westerlingen uit de dertiende eeuw niet meer was dan een naam, waaraan de meest ongelooflijke en fantastische verhalen verbonden waren. Bekendheid met deze gebieden ontbrak immers nog ten eenen male. Eerst in Mei 1275 bereikten de drie Venetianen den oppermachtigen heerscher over geheel Mongolië en India (Britsch Indië). Voor de twee oudste Polo's werd dit reeds hun tweede verblijf in Cathay, daar zij van 1260 tot 1269 ook de gasten waren geweest van den Chan. De jeugdige Marco viel buitengewoon in den smaak bij Koebal en bekleedde na eenigen tijd een buitengewoon belangrijke positie aan zijn hof.

Wat ons natuurlijk het meeste belang inboezemt, is het feit, dat hij op zijn dienstreisen ook den Indischen Archipel heeft bezocht en wel de twee voornaamste eilanden hiervan, Java en Sumatra. Het laatste eiland wordt door hem Java Minor genoemd. Sprekend over Java verhaalt Marco ons in zijn reisherinneringen het volgende: „Zeilend van Chamba (de kust van Cochinchina), bereikt men een groot eiland, Java geheeten. Ervaren zeelui, die deze streken goed kennen, noemen dit eiland het grootste ter wereld en zeggen, dat de omtrek meer dan 3000 mijl bedraagt. Het is onderworpen aan een machtigen koning en aan niemand anders ter wereld schatplichtig. De bevolking bestaat uit afgodendienaars. Het eiland bezit een weergaloozen rijkdom, daar het zwarte peper, nootmuskaat, nardus, galgaan, staartpeper, kruidnagelen en vele andere soorten specerijen voortbrengt. Dit eiland wordt door zeer veel schepen aangedaan en wordt druk bezocht door kooplieden, die kostbare goederen koopen en verkoopen. Werkelijk, de rijkdom van dit eiland is niet in woorden uit te drukken!”

Marco wist niet, dat noch nootmuskaat noch kruidnagelen op Java worden geteeld, doch zonder eenigen twijfel was Java in dien tijd de belangrijkste markt van den Indischen Archipel voor deze en vele andere producten. Ook de omtrek van Java, zooals Marco Polo dien vermeldt, is foutief; de Arabische zeelui van de dertiende eeuw namen dit getal, 3000 mijl, echter als vaststaand aan. Zij hadden de Zuidkust van Java nooit bezocht en hadden waarschijnlijk een overdreven voorstelling van de breedte van het eiland.

Odoric en Conti, twee andere Middeleeuwsche reizigers, noemen het zelfde getal, terwijl zelfs tegen het einde der zestiende eeuw nog Jan Huygen van Linschoten zegt: „Maar van de breedte en weet men tot noch toe niet, want noch niet ontdekt en is.” Op een oude Portugeesche kaart van 1777 staat Zuid-

Java aangeduid als „Parte incognita de Java”.

Wat betreft den „machtigen koning”, waarover Marco Polo spreekt, hier tast men in het duister. Wel zijn er enkele aanwijzingen, dat omstreeks 1294 een machtige dynastie op het eiland bestond. In een opgegraven Inscriptie beroemt een zekere koning Uttungadeva er zich op, dat hij vijf koningen onderworpen heeft en heerscher is over geheel Java. Een centrale macht moet ook zeker wel aanwezig zijn geweest, daar Koebal's expeditie tegen Java in 1293 bloedig werd afgeslagen. Koebal's opvolger was verstandig genoeg de vijandelijkheden te staken en den handel op Indië, die door de vijandelijkheden sterk had geleden, weer te openen.

Van Sumatra geeft Polo een veel uitvoeriger beschrijving: „Wanneer men het Pentam *) verlaat, bereikt men het eiland Java Minor. De naam houdt niet in, dat dit eiland zoo klein is, want de omtrek bedraagt 2000 of meer mijlen. Op het eiland bevinden zich acht koninkrijken, bestuurd door acht gekroonde koningen. De inboorlingen zijn afgodendienaars en elk koninkrijk heeft een eigen taal. Het eiland is zeer rijk aan goud, kostelijke specerijen, aloë en vele andere artikelen, die onze streken nooit bereiken.”

Na deze inleidende beschouwing treedt Polo in details en beschrijft uitvoerig zes der acht koninkrijken van Sumatra, die door hem worden genoemd Ferlec, Basma, Samara, Dagroian, Lambri en Fansur.

In het koninkrijk Ferlec is de stadsbevolking tot den Islam overgegaan, terwijl de overige inboorlingen „openlijk als beesten leven en menschen vleesch eten, of het toebereid is of niet”. Het koninkrijk Ferlec of Parlak, ook vermeld in de „Sedjarah Melajoe” (de in 1612 door den Bendahara of Rijksbestuurder van Malaka geschreven kroniek, waarin opkomst, bloeitijd en val van dit machtige Maleische Rijk geschilderd wordt), moet gezocht worden in de N.O. punt van Sumatra; de naam is bewaard gebleven in Tandjong Parlak, bij de Europeanen beter bekend als Diamantpunt. Met de bergbevolking, die „leeft als beesten en menschen vleesch eet” bedoelt Polo ongetwijfeld de Bataks.

Het tweede koninkrijk Basma (Pasei of Pase, ook in den N.O. hoek van Sumatra), is vooral bekend om zijn wilde olifanten en om den vermaarden eenhoorn, die „behaard is als een buffel, pooten heeft als die van een olifant en boven op zijn kop een dikke zwarte hoorn heeft”. De eenhoorn (rhinoceros) doet volgens Marco geen kwaad met zijn hoorn, maar met zijn tong. Wanneer hij namelijk in zijn woede iemand te pakken krijgt, drukt hij hem stevig tusschen zijn pooten en „raspt hem met zijn tong”.

In het koninkrijk Samara moest Marco Polo, door de weersomstandigheden hiertoe gedwongen, vijf maanden verblijven; in dezen tijd leerde hij de palmwijn (welke van zoo'n voortreffelijke kracht is, dat zij waterzucht en miltzucht geneest) en de kokosnoten kennen en waardeeren. Samara, in de reeds eerder vermelde Sedjarah Melajoe genoemd als Samudra of Sumatra, moet gezocht wor-

den in den N.O. hoek van het eiland, in de onmiddellijke nabijheid van Pasei of Basma.

Een ander middeleeuwsch reiziger, Ibn Batuta, die in 1346 eveneens eenigen tijd doorbracht aan het hof van Samudra, spreekt n.l. over dit hof als een brandpunt van theologische studiën en dit stemt weer overeen met de gegevens van de Sedjarah Melajoe.

Dagrolan, volgens Polo het vierde koninkrijk, heeft tot nu toe niemand nader kunnen identificeren. Verschillende gegevens, o.a. een Chineesche landkaart uit de dertiende eeuw, wijzen er echter op, dat men het zoeken moet aan de kust van N. Sumatra, vlak bij Pedir.

Tenslotte de twee laatste koninkrijken, Lambri en Fansur. Lambri, gelegen in het kustgedeelte van N.W. Sumatra, moet beroemd zijn geweest om zijn groote hoeveelheden kamfer en fernambukhout. Van het laatstgenoemde nam Marco Polo zaad mee naar Venetië, met de bedoeling het daar uit te zaaien. „Maar het kwam niet op. En ik vermoed, dat dit kwam omdat het klimaat te koud was”.

Fansur (N.W. Sumatra) produceerde de beste kamfer ter wereld, welke slechts met haar gewicht in zuiver goud te betalen was. Bovendien vindt men in Fansur „een soort boomen, die meel leveren, en dit meel is een uitstekend voedsel”. Deze interessante mededeeling slaat ongetwijfeld op den sagopalm, waarvan Odoric ons eveneens mededeeling doet.

Zoo eindigt dan dat gedeelte van Marco Polo's reisverhaal, dat gewijd is aan Java en Sumatra. Ondanks al de historische en geografische gebreken, die er noodzakelijkerwijze aan kleven, verdient het toch onze volle belangstelling, als zijnde de eerste beschrijving van het Verre Oosten door een Europeaan.

C. T. DE J.

*) Het eiland Bintan in de straat van Malaka.

Abonnementsgeld 2e kwartaal 1946

Wij verzoeken onzen abonnees het abonnementsgeld voor het tweede kwartaal 1946 op onze postgirorekening No. 85369 te willen doen overschrijven.

Over de abonnementsgelden, welke ná 25 April a.s. nog niet door ons zijn ontvangen, zal per postkwitantie worden beschikt, verhoogd met 15 cent incassokosten.

De Administratie.

KONINKLIJKE VEREENIGING „OOST EN WEST”

Opgericht in 1899

AFDEELING 'S-GRAVENHAGE · TELEF. 110977 · GIRO 135120

Is U nog geen lid van deze Vereeniging?

Kent U het doel?

„Het verspreiden van kennis van de Overzeesche Deelen van ons Koninkrijk onder het Nederlandsche Volk” en „het versterken daardoor van den band tusschen de vier deelen van het Rijk”.

Kent U het orgaan der Vereeniging?

Het wordt den leden gratis toegezonden. Het geeft een treffend beeld van den grootschen opbouw, onder Nederlandsche leiding tot stand gebracht; het vermeldt alles, wat op cultureel-, economisch-, staatkundig- en maatschappelijk gebied plaats vindt.

Als lid heeft U met een huisgenoot(e) vrijen toegang tot alle VOORDRACHTEN en FILMVOORSTELLINGEN, o.a. door de afdelingen gegeven. Het LIDMAATSCHAP kost minimum f 5,— per kalenderjaar.

GEEFT U OP ALS LID BIJ BOVENVERMELDE AFDEELING; OP HET SECRETARIAAT VERSTREKT MEN U GAARNE ALLE ANDERE GEWENSCHTE INLICHTINGEN.

Geopend elken werkdag, behalve des Zaterdags, van 10 tot 15 uur.

Het devies luidt:

„Oost en West en Nederland,
Krachtig door het Rijksverband”

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Begrafenis
Transport
Crematie

Den Haag Denneweg 71-73 Telefoon 115940°

Haarlem, Kinderhuisvest 29-33, Telefoon 10441

Nederland helpt Indië

Giro 500500

VEILINGBEDRIJF „ODEON”

Singel 460 Amsterdam, telefoon 48590

Chr. J. Bolle, Veilingmeester-Taxateur

*

Het adres te Amsterdam voor betere

Inboedelverkoopingen

Regelmatig veilingen

Inbrengen van goederen dagelijks

Taxatiën op ieder gebied

Tijdschriften voor Indië

Het Hoofdbestuur van het Nederlandsche Roode Kruis doet een beroep op U ten behoeve Uwer land- en Rijksgenooten in Indië en Thailand, die dringend behoefte hebben aan recente lectuur.

Helpt hen door een abonnement op dit blad af te sluiten ten name van de afd. **BARK**, van het Hoofdbestuur van

**Het Nederlandsche Roode Kruis
Prinsessegracht 27, Den Haag**

dat voor onmiddellijke doorzending zorgt

TOB NIET met een moeilijk kind!

Iedereen kan moeilijkheden bij de opvoeding van zijn kind ondervinden. U hoeft daar niet mee te tobben. Dalmeijer's Cursus „Practische Opvoedkunde” helpt U bij alle moeilijkheden. Hierbij is de vorming tot persoonlijkheid

no. 1. Door een harmonische ontwikkeling der persoonlijkheid worden alle moeilijkheden als vanzelf overwonnen. U bent als ouder verplicht Uw kind sterk voor de toekomst te maken. Vult daarom direct onderstaanden *bon* in.

Cursist 105117 schrijft: „Uw zeer voortreffelijke cursus leverde al verschillende keuren bij dagelijksch voor-

komende moeilijkheden bij de kinderopvoeding goede resultaten op.”

Een Leerars schrijft: „Geen enkele keer heb ik behoeven te straffen of me boos te maken, hoewel de verhouding in het begin haast niet uit te houden

was. Het slot was, dat ze mij bloemen stuurden, hetgeen nog nooit gebeurde. Deze overwinning heeft mij veel voldoening gegeven.”

Een Onderwijzer schrijft: „Door Uw cursus zijn mij verschillende tekorten openbaar geworden. Dat noem ik een groot voordeel, want wanneer men eenmaal zoover is die in te zien, is de

weg tot vervolmaking meestal wel te vinden, inzonderheid wanneer men de aanwijzingen van Uw cursus volgt. Mijn menschenkennis is toegenomen.”

BON

(langs deze lijn afsnijpen a.u.b.)

Zendt mij kosteloos uitgebreide inlichtingen over Uw cursus „Practische Opvoedkunde”

NAAM _____
STRAAT _____ No. _____
ADRES _____

(invullen in drukletters a.u.b.)

Na invulling opzenden met 15 ct. aan postzegels, aan: Dalmeijer's Cursussen, Afd. HIN, Koninginneweg 182, Amsterdam-Z. U kunt ook per brief schrijven, als U dit blad niet wilt beschadigen

Wat ligt U het naast aan het hart?
Indië!

„Het Dagblad voor het Koninkrijk der Nederlanden”

brengt U de beste voorlichting op Indisch gebied

Het Dagblad

is dus, uit de dozijnen andere kranten, welke het licht zien

het blad Uwer keuze

- Snelle en betrouwbare informatie uit binnen- en buitenland
- Kunst
- Sport
- Dagelijksch feuilleton
- enz., enz.

Bovendien het blad met de goedkoopste advertentie-tarieven

Abonnementsprijs f 3.25 p. kwart., f 0.26 p. week

Bureaux: Noordeinde 29, den Haag, telef. 112224

HUWELIJKS
CADEAUX
bij
KOCH

Drie-maandelijksche cursus

tot opleiding voor de tropen

CURSUSGELD F 100.-

Indische School voor Meisjes en Vrouwen

Westende 46, Den Haag
Telefoon 330695

Beschermvrouwe H.M. de Koningin

Aanvang nieuwe cursus
6 Mei a.s.

Spreekuren: Woensdag en
Donderdag van 2 — 4 uur

De Directrice L. S. D. Merkus